

τόν ἐν Ἀθήναις πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων Σύλλογον ἐπιστολαῖς τοῦ Κωνσταντίνου, προτασσομένης τοῦ τελευταίου — τῇ χορηγίᾳ αὐτοῦ ἐκδοθέντος καὶ εἰς μυριάδας κομψῶν ἀντιτύπων διανεμηθέντος — φιλοσοφικοῦ συγγράμματος τοῦ φιλοσοφικωτέρου τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος τέκνου, τοῦ αἰοδίδμου Πέτρου Βράϊλα Ἀρμένη. Ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἐκείναις ἐκδηλοῦνται ὅλη ἡ φρόνησις καὶ ἡ στοργὴ καὶ ἡ πρόνοια τοῦ ἐθνικοῦ Εὐεργέτου ὑπὲρ τῆς ὀρθῆς τῶν παιδευομένων μορφώσεως, ἀνταξία δὲ τῶν διαθέσεων τούτων ἐκτίμησις εἶνε οἱ λόγοι τοῦ ἐναρέτου φιλοσόφου, ὅστις „κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ πονήματός του εἶχε πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς ὁδηγίας τοῦ φιλογενοῦς ἀγωνοθέτου“. Αἱ „Φιλοθέου καὶ Εὐγενίου ἐπιστολαί“, λαμπρὰ ἀπαρχὴ πολυτίμου παρομοίων ἐγκολπίων σειρᾶς, ὑπετυπώθησαν ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς τοῦ Κωνσταντίνου Ζάππα πρωτοβουλίας, ἐτελειώθησαν δὲ ὑπὸ τῆς φιλοσοφικῆς τοῦ Βράϊλα ἐπιστήμης.

Τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ τρίτου μέρους τοῦ προγράμματός του ἤρχισεν ἀπὸ ἐνεαετίας, συστήσας διὰ τῆς ἐν Ἀθήναις „ἐπὶ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας ἐπιτροπῆς“ δύο γεωργικὰ διαγωνίσματα, τὸ μὲν πρὸς ἐκπαίδευσιν ὑποτρόφων ἐν γεωργικαῖς σχολαῖς τῆς Εὐρώπης, τὸ δὲ πρὸς ἐκδοσιν γεωργικῶν βιβλίων, ἐφ' ᾧ κατέθεσεν ἀναποσπάστως ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος 250,000 φράγκ., ἐκ τοῦ προϊόντος τῶν ὁποίων τελοῦνται τὰ διαγωνίσματα ταῦτα. Ἡ ἰδρυτικὴ τῶν διαγωνισμάτων τούτων ἐπιστολή, προτεταγμένη καὶ αὕτη ἐν τοῖς ἄχρι τοῦδε ἐκδοθεῖσι δύο πονήμασι „Περὶ ἐλαίας“ καὶ „Περὶ σταφιδαμπέλου“ εἶνε λαμπρὸν ἀπαύγασμα πῆς πρακτικῆς τοῦ ἀγωνοθέτου διανοίας, μετὰ σπανίας ἐμβριθείας καὶ γνώσεως πραγματευομένου ζωτικώτατα τῆς ἐθνικῆς προόδου ζητήματα. Πολλοὶ τῶν διὰ τοῦ διαγωνίσματος ἐκπαιδευθέντων ὑποτρόφων διδάσκουσιν ἤδη τὰ οἰκεία πρακτικὰ μαθήματα ἐν ἑλληνικοῖς ἐκπαιδευτηρίοις. Τοιαύτην ὁ ἐρημίτης τοῦ Βροσθενίου ποιεῖται χρῆσιν τοῦ ἀποταμιεύματος πολυχρονίου, ἐπιμόνου καὶ δραστηριωτάτης ἐργασίας, μετὰ λελογισμένης περὶ τὸν βίον οἰκονο-

μίας, ἀπερίττου διαίτης καὶ μονήρους διατριβῆς. Ἐν τινὶ μικρᾷ γωνίᾳ ρουμανικῆς χώρας — τῷ ἱστορικῷ πλέον Βροσθενίῳ — διανύει λιτότατον καὶ ἀρχαῖκόν βίον, ἀκραιφνέστατος τῆς φύσεως χαρακτήρ, ἀκατάβλητος ἐν τῇ ἐργασίᾳ, εὐθαλέστατος τὴν ὑγίειαν καὶ μόνον ἔχων γνώρισμα τῶν πέντε πρὸς τοῖς ἐβδομήκοντα ἐτῶν τῆς ἡλικίας του τὰς λευκὰς τρίχας, ἐφ' ἧς ἐπέδρασεν ὁ τὰ μεγάλα σκεπτόμενος νοῦς, καίτοι ἀφ' ἐτέρου συντελεῖ εἰς τὴν σωματικὴν εὐεξίαν του ἡ προηλιακὴ πάντοτε ἐξέγερσις καὶ ἡ ἀπλουστάτη τῆς τροφῆς δίαιτα, ἀπαξ τῆς ἡμέρας λαμβανομένης ἀνευ προλόγων καὶ ἐπιλόγων, μηδ' αὐτοῦ τοῦ ἐπιτραπεζίου οἴνου ἐξαιρουμένου, ὃν ἀναπληροῖ τὸ ἀριστον καθ' Ἑλληνας ὕδωρ. Οἱ ἐκ τοῦ σύνεγγυς γνωρίσαντες τὸν ἄνδρα ἀπεκόμισαν πάντοτε τὸν θαυμασμόν ἐπὶ τῷ συνδυασμῷ τοιοῦτου βίου πρὸς τὴν διάπλασιν χαρακτήρος τοσοῦτον εὐπροσηγῆρου καὶ εὐγενοῦς καὶ ἐπὶ τῇ διαυγείᾳ τοῦ πνεύματος καὶ τῇ ἐμβριθείᾳ τῆς κρίσεως, ἣτις τὰ πάντα ὑποβάλλει εἰς ἀκριβῆ ἐλεγχον καὶ προκαλεῖ τὴν ἐρευνητικὴν τοῦ ὀρθοῦ καὶ αὐστηρὰν τοῦ ἀληθοῦς ζήτησιν. Τοιοῦτος διὰ βραχέων ὁ ἄνθρωπος, ὃν ἡ Πρόνοια ἐχάρισεν εἰς τὸ ἔθνος.

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ἐπὶ τῇ ἐνηλικίωσει τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου ἀπένευμε τὸ ἀνώτατον δεῖγμα τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα ἐκτιμήσεως αὐτοῦ καὶ τοῦ Πανελληνίου, προαγαγὼν τὸν Κωνσταντίνον Ζάππαν ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου Ταξίαρχου εἰς τὸ παράσημον τοῦ Μεγαλοσταύρου. Ἐπίσης ἐτίμησαν αὐτὸν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς ἡ Α. Μ. καὶ ἡ Α. Υ. ὁ Διάδοχος. Τὸ ἀνώτατον παράσημον, τὴν Μεγάλην Ταινίαν Μετζηδιέ, εἶχεν ἤδη ἀπονεμίει αὐτῷ ἡ Α. Α. Μ. ὁ Σουλτάνος Χαμητ μικρὸν μετὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ζαππείου, τοσοῦτον περιφανῶς ἀμείψας τὸν γενναῖον ἰδρυτὴν τοιοῦτου Παρθεναγωγείου ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Αυτοκρατορίας Του. Λίαν δὲ τιμητικὰς ἀπηύθυναν αὐτῷ τότε ἐπιστολαὶ αἱ Α. Υ. ὁ τε Βεζύρης καὶ ὁ Υπουργὸς τῆς Παιδείας. Εἶνε τετιμημένος ὡσαύτως ἀπὸ πολλοῦ καὶ διὰ ρουμανικοῦ παρασήμου.

ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ

ΗΤΟΙ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΑΥΤΗΣ.

Τοιοῦτον φέρει τίτλον τὸ περιεργότατον βιβλίον, ὃπερ ἔγραψε καὶ ἐξέδωκεν ὁ διάσημος Ἀγγλος λαρυγγοσκόπος Mackenzie καὶ ὑπὲρ ἔτυχεν εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκδοσίν του διπλῆς ἐν ἄλλαις δύο γλώσσαις μεταφράσεως, γερμανικῆς, ἣτις ἐκδοθήσεται κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου, καὶ γαλλικῆς, ἣτις μετ' οὐ πολὺ θὰ ἴδῃ τὸ φῶς. Ὁ ἄγγλος ἐπιστήμων δὲν ἐσκόπει νὰ παράσχη κανόνας τῆς φωνητικῆς μουσικῆς, ἀλλὰ νὰ πραγματευθῇ τοὺς δύο κυριωτέρους παράγοντας τῆς ὑγείας τῆς φωνῆς, ἦτοι τὴν μόρφωσιν αὐτῆς καὶ τὴν διαίταν τῆς ἤδη μορφωθείσης. Ὅσον δὲ καὶ ἂν φαίνεται περιττὴ πρὸς τὴν ὥδικὴν ἢ γνῶσιν τῆς ἀνατομίας καὶ τῆς φυσιολογίας τῶν ὀργάνων, καθὼς εἶνε πρᾶγματι οὐχὶ ἀπαραίτητος ἢ γνῶσις τοῦ ὀφθαλμοῦ διὰ τὸν ἀρχάριον τῆς ζωγραφικῆς, ἐν τούτοις ἢ κατάληψις τῶν ὑγιεινῶν κανόνων προϋποθέτει πάντοτε στοιχειώδη τινὰ γνῶσιν ἀνατομικῶν καὶ φυσιολογικῶν κεφαλαίων. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς προτάσσει τοῦ χρησιμωτάτου αὐτοῦ πονήματος σαφῆ τινὰ καὶ ἐναργῆ περίληψιν τῆς ἀνατομίας

τοῦ λάρυγγος καὶ ἀρχεται τοῦ κυρίου θέματος διὰ προεισγωγικῶν τινῶν φυσιολογικῶν παρατηρήσεων.

Ἐντεῦθεν μανθάνομεν περὶ τοῦ ρεύματος τοῦ ἀέρος, ὃπερ σχηματίζεται κατὰ τὴν ἐκπνοὴν κατὰ τὴν χώραν τοῦ λάρυγγος, τοῦθ' ὃπερ καὶ εἶνε ἡ πηγὴ τῆς παραγωγῆς καὶ δυνάμεως τῆς φωνῆς, διότι ἐκεῖ εἶνε προσηρημένα τὰ δύο ἐλαστικὰ πέταλα μεταξὺ τῶν χόνδρων τοῦ λάρυγγος, ἅτινα καὶ ἐκτείνονται ἐκ τῶν ἔξω πρὸς τὸ ὀπισθεν. Ταύτας ὀνομάσωμεν συμβολικῶς *φωνητικὰς χορδὰς*, ἐπιλέγει ὁ συγγραφεὺς. Κατὰ τὴν ἐλαφρὰν ἐκπνοὴν πρόσκεινται αὗται χαλαρωμέναι εἰς τὸν τοῖχον τοῦ ὀργάνου καὶ σχηματίζουσι ἰκανῶς εὐρεῖαν ρωγμὴν μεταξὺ ἀλλήλων, δι' ἧς ἀκωλύτως διέρχεται ὁ ἐκπνεόμενος ἀήρ. Καὶ ὅταν προφέρωμεν φωνῆν τι ἢ ἐκφωνοῦμεν ἕνα τόνον, εὐθὺς τότε αἱ λευκαὶ καὶ στιλπνόταται αὗται λωρίδες ἐντείνονται καὶ συνεφάπτονται ἀλλήλαις κατὰ τὸ μέσον τῆς ρωγμῆς. Διὰ τὸν ἐξερχόμενον ἀέρα ἀφίνουσι στενοτάτην μόνον σήραγγα ἐλευθέραν, καὶ ἐπειδὴ τὸ ρεῦμα τοῦ ἀέρος στενοχωρούμενον συμπιέζεται

πρὸς ἔξοδον, ὡς ἐκ τοῦ ἐπιγινωμένου ἰσχυροῦ κλονισμοῦ αἱ ἐλαστικώταται ἐκεῖναι φωνητικαὶ χορδαὶ ὑφίστανται ἀδιακόπους δονήσεις. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δονήσεων τούτων ἐξαρτᾶται τὸ ὕψος τῆς ἡμετέρας φωνῆς. Εἶνε γνωστόν, ὅτι φωναὶ τινες ἀναβαίνουνσι μέχρι τριῶν διὰ πασῶν καὶ ἔτι πλειόνων ἐνίοτε, καὶ ὅτι ἡσχημένος ἀοιδὸς μεταξὺ δύο γειτόνων τόνων δύναται ν' ἀναπτύξῃ σειρὰν ἢ μᾶλλον ὀλόκληρον σύστημα παραλλαγῶν, τὰς ὁποίας οὐδὲν κλειδοκύμβαλον, οὔτε τὸ τελειότατον, δύναται παραχολουθοῦν νὰ μεταδώσῃ. Τὸ πλῆθος τοῦτο τῶν τόνων ὀρίζεται ἐκ τῆς παραλλαγῆς τῶν ἀποστάσεων, ἃς δύνανται ὑποβοηθοῦντες νὰ παρᾶσχουσιν οἱ μυῶνες τοῦ λάρυγγος εἰς τοὺς χόνδρους τοῦ ὄργανου τούτου καὶ ἀπὸ τούτων εἰς τὰ ἄκρα τῶν μεταξὺ τῶν χόνδρων ἐκτεινομένων καὶ ἐντεινομένων φωνητικῶν χορδῶν· τὴν ὀρμητικὴν αὐτῶν φορὰν λαμβάνουσιν οἱ μυῶνες οὗτοι ἀπὸ τῆς παραστατικῆς τοῦ ἐγκεφάλου δυνάμεως, ἣτις μορφουμένη μουσικῶς τοσαύτην δύναται ν' ἀποκτήσῃ τελειότητα, ὥστε νὰ κυβερνᾷ τὰ ὄργανα τοῦ λάρυγγος μιᾶς Ἀδελίνας Πάττη πρὸς ἐκφώνησιν τῶν λεπτοτέρων φωνητικῶν παραλλαγῶν καὶ τῶν οὐρανιωτέρων μελωδιῶν.

Ἀφοῦ δὲ τὸ πλῆθος τῶν ἐν λόγῳ δονήσεων ἐπιληφθῆ τοῦ ἐκπνεομένου ἀέρος, τότε αὐταὶ αἱ δονήσεις λαμβάνουσιν τὸν ἡχητικὸν λεγόμενον χρωματισμὸν, καὶ τοῦτο διὰ τῆς ἐπιδράσεως αὐτῶν ἐπὶ τῶν συγκινουμένων ὑπ' αὐτῶν τούτων ἐξόδων, οἷον τῶν ἐξωτάτων κοιλωμάτων τοῦ φάρυγγος, τῆς ρινὸς καὶ τοῦ στόματος, ἅτινα ἀφ' ἑνὸς μὲν εἶνε ἐφωδιασμένα ὑπὸ καταλλήλων ἀντηχητικῶν ἐκ χόνδρων τοιχωμάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ κινητῶν ὀργάνων, οἷον τῆς γλώσσης, τῆς κιονίδος, τῶν παρειῶν καὶ τῶν χειλέων, ἅτινα πολλαχῶς δύνανται νὰ μετασχηματίσωσι τὰ κοιλώματα καὶ ποικιλοτρόπως νὰ μεταβάλλωσι τὴν ἀπόχρωσιν τῆς φωνῆς. Γνωστόν ὅτι ἡ φωνὴ ἐκάστου ἀτόμου ἔχει τὸ ἰδιαιτέρον αὐτῆς γνώρισμα, τὸ χρώμα τῆς, καθὼς λέγομεν, καὶ ὅτι τὸ χρώμα τοῦτο μεταλλάσσει εἰς διαφόρους ἀπόχρωσεις ἐν τῇ αὐτῇ ταύτῃ τῇ φωνῇ, τοῦθ' ὅπερ εὐκόλως δυνάμεθα νὰ δοκιμάσωμεν ἐκφωνοῦντες διάφορά τινα φωνήεντα κατὰ τὸν αὐτὸν ἦχον.

Ἐὰν ὁ ἀοιδὸς ἀπὸ τοῦ χαμηλοτέρου τόνου τῆς ἰδίας τοῦ φωνῆς ἀναβῆ βαθυμῶν μέχρι τοῦ ὑψηλοτέρου, φθάνει εἰς σημεῖόν τι ὕψους — παραλλάσσει βεβαίως κατὰ τὰ διάφορα ἄτομα —, τὸ ὅποιον εἶνε πάντοτε ὀρισμένον, καὶ τὸ ὅποιον ποτέ δὲν δύναται νὰ ὑπερβῆ, ἐὰν δὲν μεταβάλλῃ ρυθμὸν. — Ἀλλὰ ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὴν θεωρίαν τῆς μουσικῆς, ὀρίσθησαν δὲ ὑπὸ τῶν νόμων τῆς ἀκουστικῆς, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἡ λαρυγγοσκοπία διὰ τῶν κατόπτρων τῆς συνεπῆλθεν ἐπίκουρος τῶν ἐρευνῶν τοῦ μέρους τούτου τῆς Φυσικῆς.

* * *

Ἐν ἄλλῳ τμήματι τοῦ ἔργου του διακρίνει ὁ Mackenzie τὴν *σηθικὴν* καὶ *κεγαλικὴν* λεγομένην φωνήν, καθ' ὃν πρόπον καὶ ὁ ἡμέτερος λαὸς ὀνομάζει τὸ κίβδηλον ἐνίοτε τάλαντον τῶν ψαλτῶν μας. Ὡς ὁ μέγιστος δὲ λαρυγγοσκοπὸς τῆς ἐποχῆς μας ὑπέβαλεν εἰς μικροσκοπικὰς διὰ τοῦ κατόπτρου παρατηρήσεις ὑπὲρ τοὺς τετρακοσίους μέχρι τοῦδε ἄρρενας καὶ θήλειαι ἀοιδούς (ἀπὸ τοῦ καταλόγου τῶν πειραμάτων τούτων δὲν λείπουσιν τὰ ὀνόματα τῆς Νίλσον, Ἀλβάνη καὶ ἄλλων ἐπισημοτήτων), ὥρισε δὲ μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας ὀπόση εἶνε ἡ ἔκτασις τῆς ὀπῆς τῶν φωνητικῶν χορδῶν παρὰ τινι βαρυτόνῳ ἢ ὑψιφώνῳ κατὰ τὴν

ἐκφώνησιν τούτου ἢ ἐκεῖνου τοῦ τόνου· εὔρε δὲ ὅτι μέχρι μὲν σημείου τινὸς τῆς κλίμακος ἡ ρωγμὴ μένει ἀνοικτῆ, εὐθὺς ὅμως κατόπιν αἱ χόνδρῳδες ἄκρα τῶν λωρίδων συναπτονται ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ ἐφ' ὅσον ὑψοῦται ἡ φωνὴ συγκλείονται καὶ τὰ χεῖλη τοῦ μεγίστου μέρους τῶν ὀργάνων τούτων, καὶ ὅταν ἡ φωνὴ λάβῃ τὴν ὀξυτάτην αὐτῆς ἔντασιν, τότε πλέον μικυλοῦνται ἐν σχήματι ἐλλείψεως τμήμα τῆς ὀπῆς μένει ἀνοικτόν, τοῦ ὁποίου ὅμως πάλιν ἡ μικροσκοπικὴ περίεξ στεφάνη ὑπόκειται εἰς ταχίστην δόνησιν. Ἡ βαθμιαία αὕτη σμίκρυνσις τῆς δονητικῆς συσκευῆς ὀρίζει κατὰ τοὺς γνωστούς τῆς φυσικῆς νόμους τὸ ὕψος τῶν τόνων.

Ἀφοῦ δὲ μορφωθῆ ἐντελῶς ἡ φωνὴ καὶ ὁ καλλιτέχνης εὐρίσκειται ἤδη ἐν ἐνεργείᾳ, ὡς πρώτην ἀρχὴν τοῦ βιωτικοῦ ἐπαγγελάτος του πρέπει ν' ἀσπασθῆ ταύτην, νὰ μὴ ψάλλῃ ποτέ, ἐὰν, δι' οἰονδήποτε λόγον καὶ διὰ προαίσθημα ἀλλόκοτον ἔτι, δὲν ἔχει διάθεσιν νὰ ψάλλῃ. Τὸ γνωστόν περὶ πνευματικῆς εὐεξίας ἀξίωμα εὐλόγως δύναται νὰ μεταβληθῆ καὶ εἰς τὸ „*vox sana in corpore sano*“, οἱ δὲ γενικοὶ περὶ τῆς σωματικῆς καὶ ψυχικῆς ὑγιεινῆς κανόνες ἀφορῶσι πρώτιστα εἰς τὸν ἀοιδόν. Δὲν πρέπει ὅμως πάλιν ἡ περὶ τῆς σωματικῆς ὑγιείας φροντίς νὰ παραγκωνίσῃ πάσας τοῦ βίου τὰς ἀπολαύσεις καὶ τὴν μόνην ἀληθινὴν τοῦ καλλιτέχνου χαρὰν, ἣτις κυρίως συνίσταται εἰς τὸν πορισμὸν ὅσων πλείστων δαφνῶν· ἀπ' ἐναντίας, πλήρης ψυχικὴ εὐφροσύνη καὶ συναίσθησις τῆς ἰδίας ἀξίας καὶ βίου εὐμάρεια παράγουσι τὴν διάθεσιν, τὴν καλὴν διάθεσιν τοῦ ἀοιδοῦ. Οἰκογενειακαὶ ταραχαὶ καὶ ἄλλαι ἐμπαθεῖς κατὰ τὸν καθημερινὸν βίον ἐξάφεις, καὶ ὅταν ἀκύμη δὲν γίνεται κατ' αὐτὰς χρήσις ὕβρεων, ραπισμάτων καὶ δακρύων, εἶνε ἀσπονδοτάτοι ἐχθροὶ τῆς καλῆς φωνῆς. Γαστρίμαργος δύναται νὰ ἦνε ὅσον θέλει ὁ ψάλτης, ἃς ἀποφεύγῃ ὅμως τὰ ἀρτύματα, διότι καλὸν καὶ ἀκέραιον ἔρκος ὀδόντων*) εἶνε ἀπαραίτητον πρὸς τελείαν ἀπαγγελίαν. Πνευματωδῶν ποτῶν καὶ καπνίσματος κατὰ χρήσις εἶνε ὀλεθρία διὰ τὴν διατήρησιν τῆς φωνῆς, καὶ ἀπλῆ δὲ χρήσις αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ γίνεται ἐν θερμαίᾳ καὶ μὴ καλῶς ἀερίζομέναις αἰθούσαις, ἐνθα διπλασίως ἐρεθίζεται ἐκ τούτων ὁ φάρυγξ καὶ ὁ λάρυγξ. Τὰ ἐνδύματα ἀνάγκη νὰ μὴ παρακωλύωσι τὴν ὡς οἷον τε ἐλευθερωτέραν λειτουργίαν τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων· τὸν στηθόδεσμον ὡς καὶ πάντα τὰ συναφῆ εἶδη τῆς γυναικείας περιβολῆς ἀναθεματίζει μετ' ἀγανακτήσεως ὁ φιλόανθρωπος Ἀσκληπιάδης, παραβάλλει δὲ αὐτὰ πρὸς τὰ μεσαιωνικὰ βασιανιστήρια ὄργανα, πρὸς ὃ πάντες βέβαια οἱ ἱατροὶ συμφωνοῦσι, οὔτε μία ὅμως κυρία τῆς ἐποχῆς μας ἔχει διάθεσιν νὰ συμμορφωθῆ, ἥμιστα δὲ πασῶν γυνὴ ἀοιδός.

Πᾶν τὸ συντεῖνον ἐν γένει πρὸς ἐντράχυνσιν τοῦ λαίμοῦ δέον νὰ μὴ παραμεληθῆι πρὸς τοῦτο δ' ἀπαιτεῖται πρώτιστα πάντων ὅση πλείστη κίνησις εἰς τὸ ὑπαίθριον καὶ εἰς τὸν καθαρὸν ἀέρα ὡς καὶ πᾶν εἶδος παιδιᾶς καὶ σωματικῆς γυμνασίας, καὶ θήρᾳ ἀκόμη· πρέπει ν' ἀποφεύγωσιν ἰδίᾳ οἱ ἀοιδοὶ τὴν αὐτόματον ἐκείνην τοῦ σώματος ἐκδήλυνσιν, ἣτις ἐκτίθησιν αὐτοὺς κατόπιν εἰς πλείστους κινδύνους. Τὰ παραγγέλματα τῆς δημόδους ὑγιεινῆς δὲν εἶνε διόλου ἀνάγκη νὰ γελοιοποιῶνται, διότι πολλῶν εὐαισθητῶν ἀσήμαντοι παθῆσαις ἰαθῆσαν εὐκόλως δι' αὐτῶν, οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ ν' ἀρνηθῆ ὅτι ἡ πρὸς τὴν ἀποτελεσματικὴν αὐτῶν ἐφαρμογὴν πίστις πολλοὺς ἀν δὲν ἔσωσεν, ἐνεθάρρυνε τοῦλάχιστον.

*) Ἡ περιγραφικὴ τοῦ Ὀμήρου φράσις ἀφῆθη ἑλληνικῇ ἐν τῷ ἀγγλικῷ κειμένῳ.

Ἡ υπερβολὴ ἀναμφιβόλως συνορεύει μὲ τὸ γελοῖον, τὸ δὲ γένος τῶν αἰοιδῶν πολλὰς ἐκ παραδόσεως τρέφει προλήψεις, ἀλλ' οὐδεὶς φθόνος πρὸς τὴν ἀκράδαντον πλείστων ψαλτῶν πεποίθησιν ἐπὶ τὴν ἱαματικὴν ἐπενέργειαν τοῦ κρούου βραστοῦ (κρέατος) καὶ ἄλλων ἀκάκων ἐδωδῶν κατὰ τῶν ἀνοήτων κρυολογημάτων καὶ τοῦ βράγχους.

Καὶ ὅτι ἰσχύει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ αἰοιδῶ, τοῦτ' αὐτὸ δυνατόν νὰ λεχθῆ καὶ περὶ τῆς τοῦ ρήτορος ἐκτὸς μικρῶν τιῶν διαφορῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ μῦνοι μὲν οἱ εὐμοιρήσαντες καλλῆς ἀκοῆς καὶ καλλιφωνίας θέλουσι καὶ ἐπιχειροῦσι νὰ ψάλλωσι, πάντες ὅμως ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀνεξαιρέτως θέλουσι νὰ ὁμιλῶσι (περὶ τῶν κωφαλάων βέβαια δὲν πρόκειται τώρα), μέγα δὲ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων ἔχουσι φυσικὰς τε καὶ ἐπικτήτους ἀτελείας τῶν φωνητικῶν ὀργάνων, τῶν ὁποίων ἡ διόρθωσις ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον μέλημα τῆς περὶ τὴν φωνὴν ὑγιεινῆς, διὰ ταῦτα ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς ὀλόκληρον τοῦ βιβλίου του μέρος ἀφιερῶ εἰς τὴν διαίταν τῶν ρητόρων.

ὑπὸ φυσιολογικὴν ἐποψὴν δὲν ὑπάρχει οὐσιώδης διαφορὰ μετὰ τὴν λαλιᾶς καὶ φωνῆς. Ἡ ὁμιλία χρῆζει 3—4 ἀκεραίων τόνων πρὸς τελείωσιν τοῦ ἔργου τῆς, καὶ ἡ εὐκρινὴς προφορὰ τῶν συμφωνῶν συμβάλλει πρωτίστως εἰς τὴν σαφήνειαν τοῦ λόγου: ἐντεῦθεν ἀτέλειαι καὶ νόσοι τῶν ὀδόντων, τῆς γλώσσης, τοῦ οὐρανίσκου, τῆς ρινὸς καὶ τῶν χειλέων εἶνε τὰ συνηθέστατα αἰτία τῆς διαταράξεως τῆς λαλιᾶς. Ὁμιλοῦντες δὲν ἔχομεν βεβαίως ἀνάγκην νὰ προσαρμύζωμεν τὴν ἔντασιν τῆς φωνῆς μας πρὸς διαγεγραμμένον τινα ρυθμόν, οὐδὲν ἦντον ὅμως ἀπαιτεῖται μέχρι τινὸς καὶ ἡ τήρησις σχετικῆς τινος πρὸς ἀπλοῦν τι ἄσμα ἰδιορρυθμίας. Ἐνῷ ψάλλωμεν αἱ τόνοι φέρονται ὡς ἐν ρεύματι ποταμοῦ ἐπὶ ὄμαλοῦ ἐδάφους, ἀλλ' ὅταν ὁμιλῶμεν ὁ φωνητικὸς χεῖμαρος ἔχει νὰ προσκρούσῃ εἰς παντοῖα προσκόμματα, ὅσον στενά, βράγχους, νησιδία, καὶ οἱ φραγμοὶ οὗτοι παράγουσι τὰ σύμφωνα. Ἡ περιπλοκὸς καὶ ἡκιστα εὐπλαστός τῆς λαλιᾶς φύσις ἀνάγκη παρ' ἐκάστου ἀνθρώπου νὰ διαμορφωθῆ μέχρι ὀρισμένου τινὸς τελειότητος βαθμοῦ, διότι ἐκάστος ἡμῶν φιλοτιμεῖται νὰ ἀρέσκῃ ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἐννοῆται ὑπὸ ὅσων πλείστων ὅταν ὁμιλῆ. Οὐδεμία δ' ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ μόρφωσις τῶν φωνητικῶν ὀργάνων ἀρχίζει καὶ πρέπει ν' ἀρχίσῃ μὲ τὰς πρώτας τοῦ βρέφους πρὸς λαλιὰν ἀποπειράς. Ἡ ἀνάπτυξις δυνατῆς φωνῆς ἐκτὸς τῆς φυσικῆς προδιαθέσεως προϋποθέτει κυρίως συντονωτάτην τῶν γονέων πρόνοιαν, ἀσκούντων τὰ ἴδια τέκνα εἰς παιδιὰς καὶ ἐργασίαν τινὰ ἐν ὑπαίθρῳ, εἰς τὸν ἐλεύθερον, τὸν καθαρὸν, τὸν εὐεργετικώτατον ἀέρα. Ὁ μέλλον ρήτωρ πρέπει, ὡς ὁ Γαργαντούας ἐκεῖνος „crier comme tous les diables, pour s'exercer le thorax“.

Μετρία τις, ἀλλὰ τακτικὴ εἰς τὸ ἄσμα ἀσκήσις εἶνε εὐκταϊότατον μέσον πρὸς μόρφωσιν τοῦ ἐνάρθρου λόγου,

διότι μόνον δι' αὐτοῦ εἶνε δυνατόν νὰ ἐπιτυχθῆ ἡ τελειότης τῶν φωνηέντων προφορὰ. Δὲν εἶνε μικρὰ ἢ ἐκ τῆς εὐφραδειᾶς τοῦ πρώτου τῶν παιδῶν διδασκάλου ἐπίδρασις πρὸς κανονικὴν ἀνάπτυξιν τῶν φωνητικῶν ὀργάνων, ἀναγκαία δὲ ἡ ἀσκήσις ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ, τοῦτ' ὅπερ ὅμως δὲν εἶνε ἔργον τοῦ τυχόντος παιδοτρίβου, ἀλλὰ καρπὸς πλείστων γνώσεων, ἐτι πλείστερας πείρας καὶ μάλιστα καλαισθησίας. Δεινотάτην ἀπατῶνται οἱ γονεῖς τῆς σήμερον ἀπάτην νομίζοντες, ὅτι εἶνε ἀδιάφορον καὶ ἀκίνδυνον τὸ κακὸν παράδειγμα τῆς ἐσφαλμένης προφορᾶς, τῆς κακορρημοσύνης ἠθελόμεν εἰπεῖ, ἂν ἡ λέξις αὕτη, ταυτοσημαντος τῇ κακολογίᾳ, δὲν ἦτον ἐπίσης ὀλεθρία διὰ τὴν ἠθικὴν τοῦ παιδὸς ἀνάπτυξιν. Κακῶς ὁμιλοῦντες καὶ προφέροντες ὑπηρετεῖται δὲν διαφέρουσι τῶν ἠθικῶς ἀσχημονούντων ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς ἀνατροφῆς, ἀφοῦ δὲ ἡ συριστικὴ τοῦ σίγμα προφορὰ μᾶς ἐνθυμίζει τὸν ὄφιν, ἐνωρὶς πρέπει νὰ φροντίσωμεν, ὅπως μὴ ἐξομοιωθῶσι τὰ προσφιλῆ ἡμῶν τεκνία πρὸς τὸ ἐρπετὸν ἐκεῖνο ὅταν ἀνδρωθῶσι. — Διακεκομμένη, ἀδρὰ καὶ τρέμουσα φωνὴ εἶνε ἴσως ἐνίοτε ἀναγκαία διὰ τὸν ρήτορα πρὸς ἔκφρασιν πάθους ἐξεγερθέντος κατὰ τὴν φωνὴν τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡ πρὸς τοῦτο ἀσκήσις δὲν εἶνε ὀξυσιούστατος· ἡ φύσις μᾶς βοηθεῖ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θαυμασίως, δηλαδὴ φυσικῶς ἡ ἠθιοποιῖα ἄλλως τε δὲν πρέπει καθ' ὅλα νὰ ταυτίζεται πρὸς τὴν ρητορικὴν, διότι ἔργον τῆς τελευταίας δὲν εἶνε καθόλου νὰ ὑποκρίνεται. Οἱ διδάσκαλοι δὲν εἶνε δύσκολον νὰ διαβλέπωσιν ἐν τοῖς μαθηταῖς παθολογικὰς τῶν φωνητικῶν ὀργάνων διαταράξεις, εὐκολώτερον δὲ νὰ παραπέμπωσι τὰ τρυφερὰ ταῦτα πλάσματα εἰς εὐσυνείδητον ἱατρόν· τὸ ἀπλοῦστερον βράγχος, πᾶσα τῆς φωνῆς παρακώλυσις εἶνε δεῖγμα ἀλάνθαστον εἴτε τοπικῆς διαταράξεως εἴτε νευρικῆς, χρῆζει δὲ πάντοτε τῆς ἱατρικῆς ἐπικουρίας. Εἶνε περιττὸν βέβαια εἰς ταῦτα νὰ προστεθῆ καὶ ὅτι ἐκάστος ρήτωρ πρέπει νὰ ἔχη ὀδοντοστοιχίαν ἀνευ χασμάτων διὰ νὰ μὴ ἐκτεθῆ αὐτὸς εἰς τὰ χασμήματα καὶ τὰς χασμηθίας τοῦ ἀκροατηρίου.

— Φειδῶ φρόνιμος τῶν φωνητικῶν δυνάμεων εἶνε πρωτίστου καθῆκον καὶ τοῦ ρήτορος ὅσον καὶ τοῦ αἰοιδῶ, ὅστις ἔχει τοῦλάχιστον πλεῖστα εἰς τὴν διάθεσίν του διαλείμματα, ἐνῷ ὁ πρῶτος πρέπει ἐπὶ ὥρας πολλάκις ὅλας ἀκαταπαύστως νὰ ὁμιλῆ. Προςφυστάτη ὅσον καὶ εὐφυῆς ἢ εὐφύρεσις τοῦ πλήρους ἐκείνου ποτηρίου ὕδατος, ὅπερ δύναται νὰ ἦνε καὶ μετ' ἄλλου οἰουδήποτε ἀναψυκτικοῦ ἢ δυναμωτικοῦ ποτοῦ ἀναμεμιγμένον, ἀρκεῖ ν' ἀρέσκῃ τοῦτο εἰς τὸν ρήτορα καὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ αὐτὸν ἢ τοῦλάχιστον νὰ ὑποκρῦπτη μικρὸν τι τῆς συγκινήσεως καὶ ἐξάψεως του μέρους, ἅμα εἰς τὸ βῆμα ἀναβιάνοντος. Καλὴ τράπεζα εἶνε κάλλιστον ἀντισηκῶμα τῶν ρητορικῶν φωνασκιῶν. Ἦσυχία καὶ διαίτα, τακτικὸς καὶ εὐθυμὸς βίος ἀναδεικνύουσι τοὺς καλοὺς αἰοιδούς καὶ ὀγορητάς, χωρὶς νὰ θυσιάζηται ὅμως κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς εἰσεξίας πᾶν ὅτι καθιστᾷ τὸν ἐπὶ γῆς βίον ὀπωροῦν ἀνεκτίν.

(Ἐν Λονδίῳ.)

Γ. Δ. Μ.

Ἡ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΥΠΝΟΥ.

Ἐφημερίς τις ἀμερικανικὴ ἔγραψεν ἐπ' ἐσχάτων, ὅτι ἐν πολλοῖς τῶν ἀνωτέρων παρθεναγωγείων τῆς Νέας Ὠρκῆς εἰσελήθη ἀπὸ τινος νέου μάθημα, καθ' ὃ αἱ νεάνιδες θὰ διδάσκωνται ἐν ὀρισμέναις ὥραις τῆς ἐβδομάδος τὴν τέχνην

τοῦ κοιμᾶσθαι. Φαίνεται δὲ ὅτι μὲ τὰς θεωρητικὰς παραδόσεις δὲν θὰ συνδέωνται καὶ πρακτικαὶ ἀσκήσεις, ἀλλ' ὅπωςδῆποτε, λέγει ἡ ἀμερικανικὴ ἐφημερίς, οἱ εἰσηγηταὶ τοῦ καινοῦ μαθήματος ἐλπίζουσι νὰ ἱκανοποιήσωσι μίαν ἀπὸ πολ-